

Egzamin licencjacki/inżynierski — 07 lutego 2020

Z sześciu poniższych zestawów zadań (Matematyka I, Programowanie, Matematyka dyskretna, Algorytmy i struktury danych, Metody numeryczne, Matematyka II) należy wybrać i przedstawić na osobnych kartkach rozwiązania trzech zestawów.

Za brakujące (do trzech) zestawy zostanie wystawiona ocena niedostateczna z urzędu. Egzamin uważa się za zaliczony, jeśli student rozwiąże z oceną dostateczną co najmniej 2 zestawy. Wtedy ocena z egzaminu jest średnią arytmetyczną ocen z trzech wybranych zestawów. Na rozwiązanie przeznaczona jest czas $3 \times 40 = 120$ minut. Po wyjściu z sali egzaminacyjnej w czasie egzaminu nie ma możliwości powrotu do tej sali i kontynuowania pisania egzaminu.

Matematyka I — Logika dla informatyków

Rozważmy niewielki fragment funkcyjnego języka programowania (dokładniej, jest to rachunek lambda z typami prostymi).

Syntaktyka. Język (zbiór termów, czyli programów w naszym języku) jest zadany gramatyką

$$t ::= c \mid x \mid \text{fn } x \Rightarrow t \mid t_1 t_2$$

gdzie c przebiega stałe całkowite, x przebiega zmienne, $\text{fn } x \Rightarrow t$ oznacza funkcję przyjmującą parametr x i zwracającą wartość wyliczoną przez t , natomiast $t_1 t_2$ jest aplikacją funkcji t_1 do argumentu t_2 . Przyjmujemy też standardowe konwencje dotyczące zmiennych wolnych i związanych (definicja funkcji $\text{fn } x \Rightarrow t$ wiąże zmienną x).

System typów. Typy zadane są gramatyką

$$\tau ::= \text{int} \mid \tau \rightarrow \tau$$

Będziemy używać notacji $\Gamma \vdash t : \tau$ oznaczającej „w środowisku Γ term t ma typ τ ”. Środowiska Γ przypisują tutaj zmiennym typy, tzn. są zbiorami par postaci $x : \tau$, gdzie x jest zmienną a τ typem. Zakładamy przy tym, że zmienna może mieć przypisany co najwyżej jeden typ, w szczególności pisząc $\Gamma \cup \{x : \tau\}$ milcząc zakładamy, że zmienna x nie występuje w środowisku Γ . Mamy następujące reguły typowania:

$$\frac{}{\Gamma \vdash c : \text{int}} \quad \frac{}{\Gamma \cup \{x : \tau\} \vdash x : \tau} \quad \frac{\Gamma \cup \{x : \tau_1\} \vdash t : \tau_2}{\Gamma \vdash \text{fn } x \Rightarrow t : \tau_1 \rightarrow \tau_2} \quad \frac{\Gamma \vdash t_1 : \tau_1 \rightarrow \tau_2 \quad \Gamma \vdash t_2 : \tau_1}{\Gamma \vdash t_1 t_2 : \tau_2}$$

Pierwsza reguła mówi, że przy dowolnych założeniach każda stała całkowita jest typu int . Druga, że przy założeniu $x : \tau$ zmienna x jest typu τ . Trzecia, że jeśli przy dodatkowym założeniu $x : \tau_1$ można udowodnić $t : \tau_2$, to funkcja $\text{fn } x \Rightarrow t$ jest typu $\tau_1 \rightarrow \tau_2$. Czwarta, że jeśli t_1 jest funkcją typu $\tau_1 \rightarrow \tau_2$ a t_2 argumentem typu τ_1 to aplikacja $t_1 t_2$ ma typ τ_2 .

Zadanie. Udowodnij indukcyjnie następujący lemat o podstawianiu: dla dowolnego kontekstu Γ , termów t, t' i typów τ_x, τ_t , jeśli

- zmienna x ma wolne wystąpienia w termie t ,
- $\Gamma \cup \{x : \tau_x\} \vdash t : \tau_t$, oraz
- $\Gamma \vdash t' : \tau_x$,

to $\Gamma \vdash t[x \mapsto t'] : \tau_t$. Tutaj $t[x \mapsto t']$ oznacza wynik podstawienia termu t' za zmienną x w termie t .

Programowanie

Za tę część można otrzymać 20 punktów. Aby otrzymać ocenę dostateczną, należy zdobyć 7 punktów, próg dla dst+ to 9p, dla db – 11p, dla db+ 13p, dla bdb – 15p.

Zadanie 1. Gramatyka G_1 z symbolem startowym S nad alfabetem $\{0, 1, +, *, [,]\}$ dana jest za pomocą następującego zbioru produkcji:

$$\{S \rightarrow S + S, S \rightarrow S * S, S \rightarrow [S], S \rightarrow 0, S \rightarrow 1\}$$

Dla gramatyki G przez $L(G)$ rozumiemy język generowany przez G . Dla wyrażenia regularnego r przez $\mathcal{L}(r)$ rozumiemy język opisany przez wyrażenie r .

- a) Czy $[1 + 1] * [0 + 1]$ należy do $L(G_1)$? Odpowiedź uzasadnij. **(1)**
- b) Dlaczego G_1 nie jest jednoznaczna? Dlaczego dla tej konkretnie gramatyki brak jednoznaczności jest problemem **(2)**
- c) Przedstaw wyrażenie regularne lub gramatykę bezkontekstową generującą zbiór

$$A_1 = \mathcal{L}(((\text{lewy})^* 0^* (\text{prawy})^* (\text{plus})^*)^*) \cap L(G_1)$$

. Słowa *(lewy)*, *(prawy)*, *(plus)* oznaczają odpowiednie elementy alfabetu (nawiasy i operator). Odpowiedź uzasadnij. **(3)**

- d) Napisz w języku imperatywnym funkcję, która bierze jako wejście napis i zwraca wartość logiczną, równą True wtedy i tylko wtedy, gdy ten napis należy do zbioru A_1 . Możesz używać języka wybranego z następującej listy: C, C++, Java, C#, Python, Ruby, Go, AWK, Rust. Możesz definiować funkcje pomocnicze, pamiętaj by odpowiednio je nazwać i krótko wyjaśnić ich działanie. **(4)**

Uwaga: na potrzeby reszty egzaminu fraza *język funkcyjny* oznacza języki Haskell lub Racket (do wyboru)

Zadanie 2. (6p) W języku funkcyjnym

- a) Napisz funkcję `maksymalny_zysk(L)`, która na wejściu bierze ciąg liczb zmiennopozycyjnych, stanowiących ciąg cen danej akcji w kolejnych dniach działania giełdy, i zwraca maksymalny zysk, jaki odnotujemy, gdy akcję tę jednokrotnie kupimy i jednokrotnie sprzedajemy (zakładamy, że na początku akcji nie mamy, zatem musimy zacząć od kupna).
- b) Napisz funkcję `sortuj_bity(L)`, która bierze na wejściu ciąg liczb całkowitych i zwraca ciąg posortowany. Mamy gwarancję, że na liście znajdują się jedynie liczby 0 i 1, funkcja powinna działać w czasie liniowym.

Zadanie 3. (4p) Napisz program obliczający wartość wyrażenia, złożonego z nawiasów, stałych 0, 1, oraz operatorów $+$ i $*$. Operator $+$ interpretujemy jako logiczne **or**, operator $*$ interpretujemy jako logiczne **and**, natomiast stałe 1 i 0 to odpowiednio **True** oraz **False**. Możesz używać Prologa (wówczas Twoim celem jest napisanie predykatu `evaluate(+Expression, -Value)`), albo języka funkcyjnego (wówczas piszesz funkcję, której argumentem jest wyrażenie).

Matematyka dyskretna

Pokaż, że dowolny graf z więcej niż $\binom{n-1}{2} + 1$ krawędziami ma cykl Hamiltona.

Algorytmy i struktury danych

Za rozwiązanie obydwu zadań z tej części można otrzymać w sumie do 9 punktów. Skala ocen: poniżej 3 punktów — ocena niedostateczna (egzamin niezdany), 3 punkty dają ocenę dostateczną, 4 — dostateczną z plusem, 5 — dobrą, 6 — dobrą z plusem, 7 albo więcej punktów daje ocenę bardzo dobrą.

Zadanie 1: element dominujący (4 punkty)

Tablica $A[0 \dots n - 1]$ posiada element dominujący, jeśli ponad połowa elementów w tej tablicy ma taką samą wartość. Jak stwierdzić, czy w zadanej tablicy znajduje się element dominujący? A jeśli w tablicy jest element dominujący, to jaka jest jego wartość?

Zaprojektuj efektywny algorytm rozwiązujący ten problem. Opisz ideę algorytmu, uzasadnij jego poprawność, zapisz go w pseudokodzie i oszacuj jego złożoność obliczeniową.

Elementy w tablicy nie muszą należeć do zbioru uporządkowanego, muszą jednak być rozróżnialne — możesz więc zadawać pytania o równość elementów: czy $A[i] = A[j]$?

Zadanie 1: usuwanie elementów ze słownika statycznego (5 punktów)

Słownik statyczny to struktura danych, którą najpierw wypełniamy określonymi wartościami a potem tylko odpytujemy czy dana wartość znajduje się w takiej strukturze. Do implementacji słownika statycznego często wykorzystujemy tablice z haszowaniem.

W kontekście tablic z haszowaniem odpowiedz na następujące pytania:

- Co to jest funkcja haszująca i jaką spełnia rolę.
- Na czym polega metoda adresowania otwartego w tablicach z haszowaniem?
- Jakie znasz sposoby rozwiązywania konfliktów w takiej tablicy (konflikty mogą się pojawić podczas wstawiania do niej nowych elementów)?
- Opisz, jak można zaimplementować usuwanie niepotrzebnych elementów z tablicy z haszowaniem, przy zastosowaniu adresowania otwartego. Jak należy zmodyfikować procedurę wyszukiwania, aby po usunięciu elementu nadal działała poprawnie? Przeanalizuj czas działania opisanej metody.

Metody numeryczne

Za rozwiązanie zadania można otrzymać łącznie 12 punktów. Otrzymanie 4 pkt. gwarantuje ocenę dostateczną, próg dla dst+ to 5.5 pkt., dla db – 7 pkt., dla db+ 9 pkt., a dla bdb – 11 pkt.

1. **4 punkty** Opisz wybraną metodę rozwiązywania równania nieliniowego $f(x) = 0$.
2. **4 punkty** Sformułuj zadanie interpolacji wielomianowej Lagrange’a. Jak efektywnie, pod względem numerycznym i złożoności obliczeniowej, rozwiązać to zadanie?
3. **4 punktów** Opisz wybraną metodę przybliżonego obliczania całki $\int_0^1 f(x)dx$, gdzie f jest daną funkcją ciągłą.

Matematyka II — Algebra

Zadanie 1. (3+4 punkty)

Rozłożyć wielomian $w(x) = x^5 + x^3 + x + 1$ na czynniki nierozkładalne nad

a) $\mathbb{Z}_2[x]$,

b) $\mathbb{Z}_3[x]$.

Zadanie 2. (3+4 punkty)

Dla macierzy

$$A = \begin{bmatrix} -1 & -1 & 2 \\ 2 & 2 & 1 \\ 6 & 2 & 6 \end{bmatrix}$$

a) wyznaczyć wartości własne,

b) obliczyć krotności algebraiczne i geometryczne tych wartości.

Progi punktowe: 4, 6, 8, 10, 12 punktów.